

Kosinszki Sorin Barz Mirela Ana Nemeş Nicoleta

poARTA MARAMUREȘEANĂ

Sighetu Marmăției
2018

<https://biblioteca-digitala.ro>

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

Proiectul poARTA MARAMUREȘEANĂ este finanțat cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național.

Această publicație nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul publicației. Acest aspect constituie în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

The project poARTA MARAMUREȘEANĂ (MARAMUREȘ GATE) is funded with the support of the National Cultural Fund Administration. This publication does not necessarily represent the position of the National Cultural Fund Administration. AFCN is not responsible for the content of the publication. This is entirely the responsibility of the beneficiary of the funding.

POARTA MARAMUREȘEANĂ

Sighetu Marmăției
2018

Inițiator:

Muzeul Maramureșan, Secția de etnografie

Coordonator proiect:

drd. Barz Mirela Ana

Echipa de proiect:

Dr. Kosinszki Sorin – assistant manager

Nemeș Nicoleta – expert patrimoniul cultural mobil

Codrea Ileana – specialist conservare preventivă

Chiș Anuța – responsabil financiar

Foto / Grafică: Kosinszki Sorin

Traduceri: Kosinszki Sorin

Perioada de implementare:

15 iulie – 15 noiembrie 2018

Locul desfășurării proiectului:

Sighetu Marmației

ISBN: 978-973-0-28085-2

Tipar: Aska Grafika

POARTA MARAMUREȘEANĂ / THE MARAMUREȘ GATE

Proiect cultural finanțat prin
Administrația Fondului Cultural Național / Cultural project funded by
The Administration of the National Cultural Fund

APPLICANT / APPLICANT:

- ✓ Muzeul Maramureșan, Secția de etnografie / The Museum of Maramureș, Ethnography Department

PARTENERI / PARTNERS:

- ✓ Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Geografie, Extensia Sighetu Marmăției / Babeș-Bolyai University, Faculty of Geography, Sighetu Marmăției Extension
- ✓ Asociația Maramureș Project Link / Association Maramureș Project Link

SCOPUL PROIECTULUI / PROJECT PURPOSE:

- ✓ Creșterea interesului opiniei publice față de cultură, respectiv a patrimoniului cultural material și a numărului consumatorilor de cultură în zona Maramureșului istoric / Increasing the interest of the public opinion towards culture, respectively the material cultural heritage and the number of cultural consumers in the Historical Maramureș area

ACTIVITĂȚILE PROIECTULUI / PROJECT ACTIVITIES:

- ✓ Managementul proiectului / Project management
- ✓ Cercetarea de teren – arhivarea - constituirea unei baze de date privind porțile maramureșene în localitățile Vadu Izei, Desești, Breb, Budești și Călinești / Field research - archiving - the creation of a data base on the Maramureș traditional gates from Vadu Izei, Desești, Breb, Budești and Călinești
- ✓ Reînnoirea conceptului de prezentare a expoziției permanente din cadrul Muzeului Maramureșan având ca temă poarta maramureșeană / Presentation concept renewal at the permanent thematic gates exhibition from the Maramureș Ethnographic Museum
- ✓ Organizarea de workshop-uri interactive cu meșteri populari – elevi/studenți / Organizing interactive workshops with folk craftsmen - pupils / students
- ✓ Promovarea proiectului / Promoting the project

În Maramureș, raportul dintre om și natură este unul special și odată înțeles, vom înțelege și noi folclorul, obiceiurile, dar, în special, creațiile artistice și arhitectura în lemn care sunt remarcabile.

În urmă cu 40-50 de ani, satele Maramureșului ne ofereau revelația unor așezări construite aproape exclusiv din lemn. Astfel, de la obiectele de uz casnic și gospodăresc, la piesele de mobilier, instalațiile tehnice țărănești, casele, instituțiile civile, bisericile, dar și porțile, toate au fost construite și confecționate din lemn. Tradițiile legate de tot ceea ce înseamnă construcțiile, indiferent de destinația lor, au fost puternice și s-au păstrat aproape neschimbate până în mijlocul secolului al XX-lea pe întreg teritoriul românesc.

Bogatele păduri de foioase și rășinoase au determinat o dezvoltare a civilizației și artei lemnului cu totul aparte. Omul a învățat de-a lungul timpului să folosească toate resursele pădurii în interesul său, exploatând-o, dar și îngrijind-o.

O categorie aparte în cadrul construcțiilor în lemn o constituie porțile, care, în Maramureș, au o frecvență foarte mare și care sunt considerate adevărate *arcuri de triumf* ale geniului creator și care dau o personalitate gospodăriilor tradiționale. Sunt cunoscute porțile de la Bârsana, Nănești, Oncești, dar și cele din zona studiată de noi, cele de la Vadu Izei, Desești, Sârbi, Budești. Călinești. Etnografii și-au arătat interesul față de aceste monumente de arhitectură populară, le menționează în multe lucrări¹, iar marile muzee din țară le-au achiziționat și le-au valorificat. Și amintim aici Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti", Muzeul Civilizației Populare ASTRA din Sibiu, Muzeul Etnografic al Transilvaniei din Cluj Napoca, Muzeul Viticulturii și Pomiculturii din Golești, Argeș,

---

¹ Vezi Francisc Nistor, *Poarta maramureșeană, Arta lemnului în Maramureș, Ornamentații în lemn*, Mihai Dăncuș, *Zona etnografică Maramureș, Maramureș - un muzeu viu în centrul Europei*, Paul Petrescu, *Arhitectura de lemn a Maramureșului*, cap. *Așezări, arhitectură, porți* în Tancred Bănățeanu *Arta populară din nordul Transilvaniei*, Paul Henri Stahl, *Porțile țărănești la români și mulți alții*.

Muzeul în aer liber din Baia Mare, dar să nu uităm că, cele mai valoroase exemplare sunt valorificate în Muzeul în aer liber și Expoziția de bază etnografică din Sighetu Marmăției.

Cele mai vechi porți maramureșene sunt păstrate azi în muzee și am aminti doar câteva, datate cert, inscripțiile fiind importante, deoarece ele ne vorbesc de proprietarii construcțiilor, de meșterii lor și consemnează data edificării: porțița de intrare în cimitirul bisericii din Breb are dăltuită inscripția în cirilică românească „ANI DE LA ADAM 7298 (1790) IARĂ DE LA HRISTOS 1790” (Muzeul din Sighetu Marmăției); porțița de intrare la biserica din Giulești are inscripția: „ANU DOMNULUI 1768” (fragmentul cu inscripția se găsește la muzeul din Sighetu Marmăției); un stâlp de poartă din comuna Călinești are dăltuită data „1875” (Muzeul din Sighetu Marmăției); pe poarta familiei Vasile Pop din Giulești este săpată în lemn data 1912 (Muzeul din Sighetu Marmăției); poarta lui Gheorghe Rednic a lui Iuliu din Ferești are data 1894 (Muzeul din Sighetu Marmăției); o poartă din Vadu Izei are inscripția: 1097 „VISZTAION” (data este greșit consemnată, anul fiind 1907), azi se află în Muzeul din Sighetu Marmăției. Perioada de după anul 1900 consemnează aproape la fiecare poartă data edificării, numele proprietarului, uneori chiar și numele meșterului².

Porțile maramureșene ocupă un loc privilegiat în creația artistică populară din Maramureș, în ansamblul culturii populare, materiale și spirituale din țara noastră, iar prin proiectul nostru dorim să arătăm locul important care i se acordă acestei arte în condițiile profundelor transformări ce se produc în structura satului contemporan maramureșean.

Materia primă folosită în construcția porților era lemnul de diferite esențe, iar în zona studiată de noi, sate de pe văile Mara și Cosău, se folosea cu preponderență lemnul de stejar, munții de aici fiind acoperiți cu păduri seculare din această esență.

---

² Mihai Dăncuș, *Zona etnografică Maramureș*, Ed. Sport – Turism, București, 1986, p. 112-114

Tradițiile legate de construcția porților, ca de altfel al tuturor construcțiilor din lemn, au fost puternice și s-au păstrat aproape neschimbate până în mijlocul secolului al XX-lea nu doar în Maramureș ci în întreg spațiul românesc. Existau diferite obiceiuri legate de timpul de tăiere, lunile noiembrie – februarie fiind indicate pentru tăiatului lemnului, apoi tăierea copacilor pe lună nouă pentru a fi goliți de sevă și gângănii, curățire trupească și sufletească a celor care participau la exploatarea pădurii (trebuiau să fie spălați, spovediți, rugăciunea specială a butinarilor trebuia spusă în comun). Construcția, incizarea motivelor și actul de trecere pe sub pragul porții suportau fiecare un ritual aparte, pe baza unor credințe profunde, cu conotații magice. Trecerea pe sub poartă devenea un act ceremonial, purificându-se de relele lumii profane pentru a intra curat în universul casnic al gospodăriei și familiei.

Mircea Eliade, în culegerea sa de eseuri, *Insula lui Euthanasius*, scria că: „*Poarta îndeplinește în viața poporului român rolul unei făpturi magice, care veghează la toate actele capitale din viața insului. Prima trecere pe sub poartă înseamnă aproape o intrare în viață, în viața reală de afară. Poarta veghează la căsătorie și sub poartă mortul e dus, solemn, spre lăcașul de veci. Este, atunci, o reîntoarcere în lumea dintâi; ciclul e închis, și poarta rămâne mai departe, cu un om mai puțin, să vegheze alte nașteri, alte nunți, alte morți*”³.

Transformările satului maramureșean pe plan economic, social și cultural nu au dus la dispariția artei populare, ci la o dezvoltare a ei în mod creator⁴. Dacă vorbim de schimbări majore legate de arhitectura zonei și luăm în considerare materia primă folosită, lemnul, schimbările sunt puține, ele reflectându-se mai mult în tehnicile de prelucrare a materialelor care au evoluat odată cu instalațiile de prelucrare, dar și în stilizarea motivelor decorative.

---

³ Mircea Eliade, *Insula lui Euthanasius*, Ed. Humanitas, București, 2004, p. 343

⁴ Francisc Nistor, *Poarta maramureșeană*, Ed. Sport – Turism, București, 1977, p. 8

În albumul de față dorim să reproducem 100 de porți din satele cercetate de noi (Vadu Izei, Desești, Breb, Budești și Călinești) din cele 119 găsite în teren. Puține lucrări s-au aplecat exclusiv asupra fenomenului porților de lemn din Maramureș, și am menționa aici monografia lui Francisc Nistor, *Poarta maramureșeană*, unde pe lângă descrierea tehnicilor, a materialelor și ornamenticii porților din zona Maramureșului istoric, ne vorbește și despre o tipologie a porților, respectiv vechimea și frumusețea lor, dar și despre funcția socializatoare, de integrare în comunitate a porților de lemn. Se știe că în trecutul istoric, prezența porții indica un privilegiu al țărânimii nobile și, chiar dacă acest privilegiu a fost ridicat ulterior, acest fenomen nu a dus la dispariția porților, ci s-a răspândit datorită calității artistice a acestora.

Pe parcursul cercetării noastre, am urmărit porțile pe trei sau mai mulți stâlpi, ornamentați cu motive decorative. Chiar dacă fenomenul porților de lemn este deosebit de interesant, noi ne-am limitat doar la această categorie de porți. Ne-am limitat doar la cinci sate de pe văile Mara și Cosău (Vadu Izei, Desești, Breb, Budești și Călinești), deoarece perioada de desfășurare a proiectului a fost una relativ scurtă. Astfel, în satele cercetate numărul porților este destul de semnificativ: Vadu Izei (22), Desești (11), Breb (15), Budești (21), Călinești (50).

Comparativ cu datele anterioare pe care sursele bibliografice ni le oferă, statistica porților s-a modificat. Francisc Nistor, în monografia mai sus menționată, numără 785 de porți pentru zona Maramureșului, iar pentru Valea Cosăului (5 sate) – 37 de porți și Valea Marei (10 sate) – 24 de porți. Același autor constată că pe Valea Cosăului, deși are un număr mic de sate, s-au păstrat cele mai multe porți, iar pe Valea Marei a întâlnit cele mai vechi exemplare datate cert, mai sus amintite și de noi și care, azi se află în Muzeul Maramureșan din Sighetu Marmației.

În prezent, numai în satele cercetate de noi există un număr de 119 porți de lemn. Din numărul total de porți inventariate, majoritatea sunt datate cert (107 porți, din care: Vadu Izei – 21 porți, Desești – 10 porți, Breb – 13 porți, Budești – 17 porți, Călinești – 46 porți), anul construcției fiind

trecut de obicei de pragul de sus al porțiței, dar și pe unul dintre stâlpi sau pragul de sus al porții, alături de numele proprietarului la unele exemplare. Dintre acestea, doar 9 sunt din anii '50, restul au o vârstă mai mică: anii '60 (21 de porți), anii '70 (40 de porți), anii '80 (23 de porți), anii '90 (9 porți), din 2000 până în prezent (4 porți). Astfel, constatăm că numărul și diversitatea porților a cunoscut o amploare în ultimele decenii. Or, în această perioadă satul maramureșean a cunoscut un declin în ceea ce privește arhitectura țărănească, ca urmare a modernizării forțate (folosirea lemnului era interzis în construcții, pădurile fiind naționalizate, iar casele se construiau după proiecte impuse de către primării, pe care le "vindeau" pentru suma de 500 de lei).

Am încercat să facem și o tipologie generală pentru cele 119 porți inventariate, în care să ținem seama de numărul stâlpilor, astfel numărul porților pe 3 stâlpi este cel mai mare (89 de porți), urmate de cele pe 5 stâlpi (24 de porți), pe 6 stâlpi (3 porți), pe 8 stâlpi (2 porți) și pe 4 stâlpi (1 poartă), iar dintre acestea 8 sunt vranițe (3 în Breb și 5 în Vadu Izei). În trecut, în Maramureș, porțile erau un privilegiu al *nemeșilor*, iar vranițele al *porțieșilor*, după cum afirmă Paul Henri Stahl⁵, la fel și Francisc Nistor⁶ și Mihai Dăncuș⁷. Chiar dacă acest privilegiu a fost ridicat în a doua jumătate de secolului al XIX-lea, fenomenul nu a produs schimbări imediate, ci, datorită conservatorismului zonei, înlocuirea vranițelor cu porți a constituit un proces continuu.

Coroborând cu aceste date se observă o concentrare a fenomenului porților de lemn în satele cercetate. Chiar dacă nu dispunem de numărul exact al porților din fiecare sat în perioada anterioară, putem susține acest lucru ținând cont de vârsta mai mică a diferitelor generații de porți. Astfel, porțile inventariate în anii '60 de către Francisc Nistor, azi nu le mai regăsim. În schimb, numeric, sunt mult

---

⁵ Paul Henri Stahl, *Porțile țărănești la români*, în S.C.I.V., anul VII, 2, 1960, p. 84

⁶ Francisc Nistor, *op. cit.*, p. 13

⁷ Mihai Dăncuș, *op. cit.*, p. 107

mai multe față de inventarul de atunci. Numai în satul Călinești numărăm azi 50 porți, ceea ce în urmă cu aproape 60 de ani, pe toată Valea Cosăului, existau doar 37 de porți.

Autorii porților de lemn sunt fie meșteri specializați, fie țărani care se ocupă ocazional de această meserie, dar mai pricepuți în arta cioplitului ”meșteri pă sama lor”, fie membrii familiei. Meșterii au învățat fie singuri, fie au preluat meseria pe linia neamului sau au afinități în acest domeniu. Trebuie să menționăm și câțiva meșteri care au rămas în conștiința locală și care au dat exemplare reprezentative de porți: Gheorghe Borodi, Pătru Godja ”Moș Pupăză”, Petru Bledea din Vadu Izei, Pop Gheorghe a Gânjului, Pop Ion Taina din Desești, Utan Mihai din Călinești dar și meșteri care azi încă continuă acest meșteșug: Pop Radu a Gânjului, Tupiță Vasile, Tupiță Ion, Verdeș Ioan, Verdeș Vasile și Verdeș George din Desești; Pop Ion, Sima Ion, Tepei Ion, Sima Vasile, Petric Ion din Breb; Bud Ion, Tiran Gheorghe din Budești, Berci Vasile, Cupcea Petre, Ștefan Berciu din Călinești; Bledea Liviu, Codrea Petre, Bledea Vasile din Vadu Izei, dar am aminti aici și pe alți meșteri din alte localități, dar care au construit porți în satele cercetate de noi: Petcaș Gheorghe, Codrea Ion, Codrea Gheorghe, Ion Pătrașcu din Berbești; Țiplea Ion din Ferești, Gheorghe a lui Nicoară, Hentea din Budești.

Fenomenul porților este dinamic și deschis modernizării, localnicii construiesc și azi porți de lemn cu forme și motive derivând din cele mai vechi. Multe dintre porțile vechi au dispărut din diferite motive: au fost înlocuite cu altele noi din beton cu fier forjat sau inox; au fost vândute muzeelor, colecționarilor sau străinilor sau părți componente au fost folosite în alte scopuri sau chiar ca și lemn de foc. Oamenii mai conservatori din zona Maramureșului, dar în același timp mai mândri și mai legați de tradițiile lor, încearcă să păstreze tradiția locală îmbinând-o cu noul și au înțeles că folosirea elementelor tradiționale duce la individualizarea zonei.

Moștenirea trecutului, viabilitatea acestor mărețe monumente în prezentul contemporan ne-au îndemnat la hotărârea de a încerca prin cuvânt și imagine să înfățișăm ceea ce s-a păstrat și

ceea ce continuă să se profileze ca artă, spre a rămâne mărturie nu numai urmașilor ci și pentru viitorii meșteri care vor simți chemare spre acest domeniu, să poată valorifica și duce mai departe acest meșteșug.

Simbolistica elementelor ornamentale a porților de pe văile Mara și Cosău

Poarta maramureșeană nu este doar un simbol al frumosului, ci și purtătoarea semnelor de viață și bogăție ale familiei. Oamenii au dorit mereu să se împodobească pe ei, îmbrăcăminte lor, casa în care locuiau, obiectele de uz casnic pe care le foloseau cu semne variate, care în timp s-au constituit într-un limbaj înțeles de cei din jur. *”Simbolurile și toate celelalte elemente de împodobire întâlnite pe porți și vranițe cu siguranță că inițial au avut alte semnificații, dar odată cu trecerea timpului au evoluat în motive decorative”*⁸.

Ornamentele arhitecturale constituie un domeniu artistic, în care se relevă îmbinarea ingenioasă a motivelor cu un spirit creator artistic deosebit de original. Elementele decorative în lemn sunt extrem de bine reprezentate în zonă, unde au căpătat o dezvoltare largă și originală. La originea lor, majoritatea motivelor ornamentale au avut o funcție magică, care în decursul vremurilor s-a pierdut, rămânând doar simbolul cu caracter estetic.

Țăranul român a acordat o atenție deosebită porților în ansamblul arhitectural al gospodăriilor. Simbolistica motivelor sculptate pe porțile maramureșene a constituit subiectele mai multor studii. Specialiștii susțin ca acestea provin, majoritatea, din precreștinism.

Meșterul popular, folosind calitățile plastice ale materialelor de construcție întrebuințate la construirea caselor și acareturilor, folosind tehnici simple și un instrumentar sărac, a reușit să creeze valori materiale de o înaltă ținută artistică. Folosindu-se în mare măsură de însușirile naturale ale lemnului, elementele decorative sunt executate prin creștături, cioplituri, traforări, sculptări, tăieturi. El nu copiază natura, ci o transpune prin prisma propriei conștiințe, a propriilor concepții despre frumos, a propriei înțelegeri despre fenomenele ei. *”Meșterii prelucrează materialul lemnos în mod direct, fără reveniri posibile. Din acest motiv, de multe ori se întâlnesc exemplare de porți sau vranițe cu*

---

⁸ Francisc Nistor, *Poarta maramureșeană*, Ed. Sport - Turism, București, 1977, p. 13

*ornamentele plasate asimetric pe stâlpi, ceea ce determină, în unele cazuri, un aspect cu totul original, conferind fiecărui stâlp în parte o individualitate și o valoare artistică de sine stătătoare*⁹.

Paul Petrescu spunea că „În transcrierea realității, poporul a dovedit o mare putere de abstractizare și sintetizare. Unele din imaginile întâlnite în natură și anume acelea care au impresionat puternic imaginația omului și care influențează direct viața sa – soare, lumină, om, copac, animal - au fost transformate în cadrul unui lung proces de stilizare în semne ce au fost adoptate ca simboluri”¹⁰.

Zona cercetată este caracterizată prin frecvența deosebită a formelor și motivelor decorative străvechi, fiind întâlnite la majoritatea construcțiilor vechi și noi. Unele din motivele ornamentale se încadrează perfect în tipologia celor cosmice, altele reflectă clar lumea plantelor și animalelor, iar unele din ele sunt atât de abstractizate de baza lor reală, suferind un proces continuu de dezvoltare de sine stătător, încât este foarte greu de stabilit însemnătatea lor semantică. Clasificarea tematică permite determinarea următoarelor tipuri de ornamente: geometrice, fitomorfe, zoomorfe, antropomorfe, avimorfe, cosmice, cât și semne de meșter și proprietate.

Rombul este unul dintre cele mai vechi ornamente. Fiind alcătuit din două triunghiuri unite la baza lor, are semnificația conjuncției dintre două principii opuse: masculin și feminin, cer și pământ¹¹. **Triunghiul**, figură geometrică, care preia în întregime simbolul cifrei 3, semnifică divinitatea, armonia și proporția. Triunghiul echilateral, când apare singur, este o reprezentare a divinității supreme, a armoniei și proporțiilor¹². **Cercul**, vechiul simbol al soarelui și-a pierdut semnificația inițială, devenind un element pur decorativ. Cercul nu are început și sfârșit, devenind o reprezentare a infinitului și a unității. În arhitectura populară, cercul cel mai cunoscut este cel realizat

---

⁹ Francisc Nistor, *op.cit.*, p. 17

¹⁰ P. Petrescu, *Arhitectura țărănească de lemn din România*, Ed. Meridiane, 1974, p.29

¹¹ Ivan Evseev, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Ed. Amarcord, Timișoara, 1994, p. 158

¹² Jean Chevalier; Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol. 3, Ed. Artemis, București, 1994, p. 384

cu ajutorul funiei pe porțile maramureșene. Cercurile pot fi uneori concentrice, spațiul dintre cercuri rămânând gol sau umplut cu alte motive: dintele de lup, romburi etc.

Soarele este simbolul ornamental cel mai reprezentativ, cel mai frecvent întâlnit, de o importanță aparte, intrat adânc în conștiința populației din zonă. *”Soarele era considerat simbolul vieții, al cunoașterii și al înțelepciunii”*¹³. Soarele avea la început funcție magică, pe care a pierdut-o pe parcursul vremii, rămânând doar un motiv, o compoziție ornamentală. Soarele este simbolul Dumnezeirii, este *”dătător de viață”*. El vede tot, știe tot și mai presus de toate, știe adevărul. Apariția și reprezentarea motivului solar este universală, el poate fi întâlnit reprezentat în special sub formele geometrizeate ale cercului. Soarele în mișcare este reprezentat printr-un cerc ușor gravat, din centrul său pornind o multitudine de raze curbate în aceeași direcție. Semnul solar se întâlnește în combinație cu rombul, dintele de lup, funia și zig-zag-ul. Alte reprezentări ale emblemei solare întâlnite sunt cele în combinație cu pomul vieții, extrem de stilizat. Pe unele porți soarele este simbolizat sub forma unui chip omenesc cu ochi, nas și gură. Asemenea elemente antropomorfe vin să transpună în arta populară credințele despre *”Sfântul Soare”*, care în folclor apare ca o ființă asemănătoare omului.

Alături de Soare apare reprezentată **Luna**, ca un profil de femeie. *”Luna ca simbol înseamnă cel mai adesea puterea femeii, divinitatea mamă, regina cerului... Luna simbolizează ritmul ciclic al timpului, devenirea universală, apariția, dispariția și reapariția ei înseamnă de asemenea nemurirea și veșnicia, reînnoirea eternă”*¹⁴.

Rozeta este simbolul soarelui, *”izvor de lumină și căldură, de care depinde însăși viața”*¹⁵. Ritmul ciclic al vieții pe Pământ este dirijat de Soarele dătător de viață, și este redat prin roțile și

---

¹³ Mihai Dăncuș, George Cristea, *Maramureș un muzeu viu în centrul Europei*, Ed. Fundația Culturală Română, 2000, p. 127

¹⁴ *Idem*, p. 128

¹⁵ Francisc Nistor, *op. cit.*, p. 15

rozetele solare. Ritmul întregii vieți se ghidează după mișcarea soarelui și după anotimpuri, soarele dând viață la tot ce este în jur.

Steaua sau **rozeta cu 6 colțuri** este cunoscută ca stea a norocului. Incizată pe stâlpii porților, acest simbol a primit o semnificație simbolică aparte, fiind asociat străvechiului cult solar.

Crucea este un element decorativ frecvent întâlnit în ornamentica populară a zonei. Crucea este simbolizată ca un cerc cu patru raze. Crucea apare atât izolată, cât și în corelare cu motivul solar sau cel al bradului, al semilunii, formând astfel un ansamblu ornamental. Frecvent se întâlnește cercul cu patru raze, figurând crucea, *motiv străvechi care nu trebuie asociat neapărat cu simbolul creștinismului, el fiind prezent și caracteristic civilizației celtice*¹⁶. Crucea era folosită pentru a îndepărta spiritele rele din preajmă și pentru a proteja gospodăria. Pe porți, crucea apare excizată sau incizată în lemn, în combinație cu alte elemente decorative.

Funia răsucită, întâlnită frecvent pe bisericile de lemn, de jur-împrejurul acesteia, reprezintă infinitul, legătura dintre cer și pământ. Funia care decorează poarta de lemn separă gospodăria de orice este în afara ei, ocrotind-o, parcă, magic. Deseori, funia sculptată se intersectează în cruce, unul din cele mai eficiente moduri de a te apăra de răul nevăzut și neprevăzut. Dinții de lup de pe margine, ca un fierăstrău, apără de rău. Ea, ca un brâu, înconjoară monumentul la înălțime constantă. Demn de menționat este valoarea estetică a acestui simbol ce primează asupra semnificației lui religioase. La poporul român, acest ornament simbolizează unirea familie, a soților și a copiilor într-un tot unitar, perpetuarea acesteia peste veacuri. Funia reprezintă infinitul, viața cu binele și răul dar, cel mai important, ea simbolizează *legătura dintre Cer și Pământ*¹⁷.

---

¹⁶ *Ibidem*

¹⁷ Mihai Dăncuș, George Cristea, *op.cit.*, p. 127

Câmpurile ornamentale de pe suprafața stâlpilor porții se întregesc prin compunerea în diverse variante a câtorva motive străvechi: **dintele de lup** (forma dinților de fierăstrău), **corigăul** (linia zig-zag), **ghinul** (unghia).

Dintele de lup cu formă triunghiulară, care apare mai ales pe construcții și obiecte de lemn, dispus de obicei în mai multe rânduri pe marginea unei linii de bază sau nervuri ale lemnului. Dintele de lup apare uneori combinat cu frânghia, încadrând-o de o parte și de alta, alteori este redat în combinație cu rozeta solară.

Zig-zagul, în concepția lui Florea Bobu Florescu, face parte din categoria motivelor geometrice, datorită liniei curbe¹⁸, iar Nicolae Dunăre și Ioan Marchiș, subliniază că în vechime, oamenii, cu ajutorul liniei în zig-zag, au redat cursul unei apei.¹⁹

Ghinul (unghia) reprezintă acele sculpturi în forma de unghie, mai mult niște incizii și care simbolizează ”sămânța vieții”. Așezate în rânduri suprapuse descrescător și prin așezarea crucii în vârf în formă de triunghi, ghinurile imită *turla bisericii*²⁰.

Pomul vieții este, după motivul solar, cel mai des răspândit în ornamentica populară, întruchipând unul dintre cele mai străvechi mituri precreștine cel al ”vieții fără de moarte”. ”*El se înfățișează ca un ax vertical ce străbate la bază un triunghi figurat. Axul vertical închipuie trunchiul pomului, iar barele înclinate în jos sau înălțate reprezintă crengile. Cercurile, închizând crucile, sunt coroane de flori. Figurile de la bază înfățișează rădăcinile*”²¹. De la bun început trebuie menționat faptul că la noi s-au înrădăcinat trei tipuri ale pomului vieții, care au avut o influență reciprocă: *tipul traco-dacic* - bradul sau crengile de brad; *tipul elenistic* – este redat sub forma unei glastre cu flori și

---

¹⁸ Florea Bobu Florescu, *Ornamentica populară românească. Studii și cercetări de istoria artei*, nr. 1-2, anul III, 1956, p. 25

¹⁹ Nicolae Dunăre, *Ornamentica tradițională comparată*, Ed. Meridiane, București, 1979, p. 82; vezi și Ioan Marchiș, *Simbolica artelor non-verbale. Aplicații hermeneutice*. Baia Mare, Ed. Ethnologica, 2011

²⁰ Pamfil Bîlțiu, *Prelucrarea artistică a lemnului în arta populară din Maramureș*, Ed. Eurotip, Baia Mare, 2010

²¹ Francisc Nistor, *op. cit.*, p. 16

tipul iranian – copacul cu rădăcini. Rădăcinile copacului sunt puternic reliefate, se află la baza stâlpului porții din care se înalță tulpina cu ramurile. În coroana copacului sau la rădăcina lui stau uneori păsări sau animale.

Bradul apare de cele mai multe ori în relief pe stâlpii porților, pe pereții casei străjuind ferestrele, ori ca pom întreg, ori ramuri sau ghirlande. Uneori în locul crenguțelor de brad figurează ramuri de stejar, cu frunze și ghinde, formând aceeași compoziție ornamentală. Frunza de stejar este o simplificare accentuată a pomului vieții. Ca urmare a contactului cu decorul geometric apare motivul vieții prescurtat – o simplă floare sau frunză. Reprezentarea bradului ca arbore și ca frunză, simbolizează viața.

Pe lângă motivul pomului vieții, găsim și o cruce înfățișată tot sub forma pomului vieții stilizat, cu un triunghi la bază, ce sugerează imaginea rădăcinilor pomului, cu un orificiu la mijloc – simbolul izvorului vieții. Motivul pomului vieții are o vitalitate ieșită din comun, este motivul preferat al creatorilor populari, care duc mai departe tradiția străvechilor imagini.

Coroana reprezintă *”un simbol funerar, semn de distincție, recompensă, veselie, pavăză împotriva bolilor”*²².

Ca o rămășiță a pomului vieții mediteranean trebuie menționat motivul fitomorf **”vița de vie”**, dispus de-a lungul stâlpilor porților și a pragului de sus. Alte motive fitomorfe întâlnite pe porțile maramureșene sunt: ***laleaua, vrejul cu ghindă și frunze de stejar***, care alcătuiesc decorul stâlpilor porților.

Furca cu trei brațe este un element ornamental ce derivă din *”coarnele de consacrație”*. Acest simbol are rol de pază a gospodăriei.

---

²² Mihai Dăncuș, George Cristea, *op. cit.*, p. 129

„Motivul **zoomorf și avimorf** în comparație cu celelalte este mai slab reprezentat în zonă. El se întâlnește în imaginea păsării (cocoș, porumbel), șarpelui, cerbului, calului, ovinelor etc. Acestea apar fie singure sau întregind o compoziție și având un rol bine determinat. "Păsările - și în special cocoșul – au avut în vechime valoarea unui simbol al sufletului omenesc”²³.

În categoria de ornamente străvechi care vin să întrească decorul arhitectural din zonă, trebuie amintit motivul **antropomorf**, imaginea schematică a simbolului omului, prezent în arta populară românească încă din epoca neoliticului, însă rămas în număr relativ redus. Motivul omului, la originea sa, nu a fost decorativ, el a avut semnificație magică și mitică, reprezentând forțe ocrotitoare, păzitoare de rău ale gospodăriei, ale locuinței, ale omului. Menirea acestor figuri, întotdeauna așezate la poartă, singurul loc de intrare în gospodărie este de a străjui, de a păzi averea, casa, liniștea familiei de forțele vrăjmașe ale diferitelor duhuri rele, strigoi, a nenumăratelor spirite ce dau ocol gospodăriei. Trebuiau paznici, străjeri permanenți acolo unde împrejmuirea continuă a gospodăriei era întreruptă - adică intrarea – poarta gospodăriei. De aceea, el, în primul rând, se întâlnește pe porți la intrarea în gospodărie, în curte, pe gard, pe stâlpii casei etc., acesta putea fi și imaginea figurii omenești integrale sau a părților corpului omenesc, fața, ochiul, mâna. Ca un fenomen aparte, demn de menționat, este apariția motivului antropomorf pe frontoanele caselor, ca un străjer continuu, chiar și atunci când porțile gospodăriei sunt deschise și răul ar putea intra în gospodărie. De multe ori din motivul ornamental fac parte **anul construcției și semnul meșterului sau al proprietarului**. De obicei aceste ornamente apar pe pragul de sus al porțiței. Există situații când sunt reprezentate pe unul dintre stâlpii porțiței sau pe pragul de sus al porții.

Elementele ornamentale au fost inspirate din întreaga viață a satului, de problemele fundamentale ale omului legate de existența lui, sugerate deseori de mediul înconjurător, adoptate,

---

²³ Francisc Nistor, *op. cit.*, p. 18

stilizate, uneori trecute prin filtrul fanteziei talenților meșteri populari și transmise din generație în generație. Pe fundătura unor porți apar scene care înfățișează diverse aspecte din viața satului. Apar figuri umane (strămoșii ce veghează sau proprietarii gospodăriei), înconjurați de brazi și elemente naturale specifice zonei, cu reprezentarea portului tradițional, a activităților și ocupațiilor tradiționale. Uneori apar inscripționate sub scenă versuri sugestive.

Urbanizarea satului, apariția materialelor noi de construcție duc la reducerea semnificativă a motivelor ornamentale. Cu toate acestea, motivele vechi, tradiționale cele ce au fost filtrate și adaptate gustului și mentalității contemporane, au supraviețuit și se perpetuează pentru generațiile viitoare ca bogății ale culturii populare românești.

În zona cercetată de noi întreaga gamă ornamentală poate fi caracterizată prin persistența ornamentelor vechi, caracteristice arhitecturii lemnului, cu tradiție milenară și apariția ornamentelor noi de diferite forme, ce reflectă mutații radicale ce se petrec în satul contemporan. Devine din ce în ce mai acută necesitatea integrării tot mai complexe a valorilor artei populare, a culturii românești în circuitul universal, fapt justificat prin originalitatea și bogăția manifestărilor etnicității noastre.

In Maramureș, the relation between man and nature is a special one and once understood, we will also understand folklore, customs, but especially artistic creations and wood architecture, which are all remarkable.

Around 40-50 years ago, the villages of Maramureș offered us the revelation of some settlements built almost exclusively from wood. Thus, from household items, to furniture pieces, peasant technical installations, houses, civil institutions, churches, but also the gates, they were all built and made of wood. The traditions of everything that means construction, regardless of their destination, were strong and were kept almost unchanged until the middle of the twentieth century on all the Romanian territory.

Lush coniferous and deciduous forests have led to a development of civilization and the art of wood entirely apart. The man has learned over time to use all the resources of the forest in his interest, by exploiting it, but also by taking care of it.

A special category within the wooden constructions is the gates, which in Maramureș have a very high frequency and which are considered true arcs of triumph of the creative genius and which give personality to the traditional households. The gates from Bârsana, Nănești, Oncești, but also those from the area studied by us: Vadu Izei, Desești, Sârbi, Budești and Călinești, are well known. Ethnographers have shown interest in these folk architecture monuments, mentioning them in many works¹, and the great museums from our country have purchased and redeemed them. And here we can mention the "Dimitrie Gusti" National Village Museum, the ASTRA Popular Civilization Museum in Sibiu, the Transylvanian Ethnographic Museum in Cluj-Napoca, the Museum of Viticulture and Pomology in Golești, Argeș, the Open Air Museum in Baia Mare, but let us not forget that, the most

---

¹ See Francisc Nistor, *Poarta maramureșeană, Arta lemnului în Maramureș, Ornamentații în lemn*, Mihai Dăncuș, *Zona etnografică Maramureș, Maramureș - un muzeu viu în centrul Europei*, Paul Petrescu, *Arhitectura de lemn a Maramureșului*, chap. *Așezări, arhitectură, porți* in Tancred Bănățeanu *Arta populară din nordul Transilvaniei*, Paul Henri Stahl, *Porțile țărănești la români* and many others.

valuable items are exhibited in the Open Air Museum and The Main Ethnographic Exhibition in Sighetu Marmatiei.

The oldest Maramureș gates are preserved today in museums, and we would only mention a few, dated with certainty, since the inscriptions are important, because they speak to the owners of the constructions, their craftsmen and the edification date: the entrance gate to the cemetery of Breb church has the inscription in Romanian Cyrillic "ANI DE LA ADAM 7298 (1790) IARĂ DE LA HRISTOS 1790" ("YEARS FROM ADAM 7298 (1790) AND FROM CHRIST 1790") (The Museum in Sighetu Marmatiei); the entrance gate to the church in Giulești has the inscription: "ANU DOMNULUI 1768" ("THE YEAR OF OUR LORD 1768") (the fragment with the inscription is at the Museum in Sighetu Marmatiei); a gate post from Călinești village has the date "1875" (The Museum in Sighetu Marmatiei); on the gate of the Vasile Pop family from Giulesti is carved in wood the date 1912 (The Museum in Sighetu Marmatiei); the gate of Gheorghe Rednic of Iuliu in Ferești dates back to 1894 (The Museum in Sighetu Marmatiei); a gate from Vadu Izei has the inscription: 1097 "VISZTAION" (the date is wrongly recorded, the year being 1907), today it is in the Sighetu Marmatiei Museum. The period after 1900 records at almost every gate the date of edification, the name of the owner, sometimes even the craftsman's name².

The gates of Maramures occupy a privileged place in the folk artistic creation from Maramures, within the folk material and spiritual culture of our country, and through our project we want to show the important place given to this art under the circumstances of the profound transformations that take place in the structure of the contemporary Maramureș village.

---

² Mihai Dăncuș, *Zona etnografică Maramureș*, Ed. Sport – Turism, București, 1986, p. 112-114

The raw material used in the construction of the gates was wood of different types, and in the area studied by us, the villages on the Mara and Cosău valleys, mainly oak wood was used, the mountains here being covered with secular oak forests.

The traditions related to the construction of the gates, as well as all the wooden constructions, were strong and remained almost unchanged until the middle of the 20th century not only in Maramures but in the whole Romanian space. There were different habits related to the cutting time, November to February being indicated for cutting wood, then cutting the trees during new moon to be emptied of the sap and gales, body and soul cleansing of those who participated in the felling of the timber (they had to be washed, confessed, the special prayer of the loggers had to be said in a group). The construction, carving of symbols, and the passage under the threshold of the gate each was carried out on a special ritual based on deep beliefs with magical connotations. The passage under the gate became a ceremonial act, the household occupants purifying themselves from the evil of the profane world to enter the household and family universe as a clean person.

Mircea Eliade, in his collection of essays, *Euthanasius's Island*, wrote that: *"The gate fulfills in the life of the Romanian people the role of a magical entity, who watches all the capital acts from the life of man. The first passage under the gate means almost an entry into life, in the real life outside. The gate stands watch for the marriage, and under the gate the dead person is solemnly taken to the grave. It is then a return to the first world; the cycle is closed, and the gate remains further on, with one less person, to stand watch for other births, other weddings, other deaths"*³.

The transformations of the Maramureș villages on the economic, social and cultural level did not lead to the disappearance of the folk art, but to its development in a creative way⁴. If we refer to

---

³ Mircea Eliade, *Insula lui Euthanasius*, Ed. Humanitas, București, 2004

⁴ Francisc Nistor, *Poarta maramureșeană*, Ed. Sport – Turism, București, 1977, p. 8

major changes in the area's architecture and consider the raw material used, the wood, the changes are few, reflecting more in the materials processing techniques that evolved with the processing plants, but also in the stylization of the decorative motifs.

In the present album we want to present 100 gates from the villages investigated by us (Vadu Izei, Desești, Breb, Budești and Călinești) out of the 119 found in the field. Few works have taken exclusively to the phenomenon of the wooden gates of Maramureș, and we would like to mention here the monograph of Francisc Nistor, *The Maramureș Gate*, where besides describing the techniques, the materials and the ornamentation of the gates in the area of Maramureș, we are also told about a typology of gates, their age and beauty, but also the socializing function of integrating the wooden gates into the community. It is known that in past times, the presence of the gate indicated a privilege of the noble peasantry, and even if this privilege was later cancelled, this phenomenon did not lead to the disappearance of the gates but instead it spread because of their artistic quality.

During our research, we surveyed the gates on three or more pillars, ornamented with decorative motifs. Even though the phenomenon of wooden gates is particularly interesting, we have limited ourselves to this category of gates. We limited ourselves to five villages on the Mara and Cosău (Vadu Izei, Desești, Breb, Budești and Călinești) valleys, because the project period was relatively short. Thus, in the studied villages the number of gates is quite significant: Vadu Izei (22), Desești (11), Breb (15), Budești (21), Călinești (50).

Compared to previous data that bibliographic sources give us, the gate statistics has changed. Francisc Nistor, in the above-mentioned monograph, surveyed 785 gates for the Maramureș area, and for the Cosău Valley (5 villages) - 37 gates and the Mara Valley (10 villages) - 24 gates. The same author finds that on the Cosău Valley, although it has a smaller number of villages, most of the gates were preserved, and on the Mara Valley he found the oldest specimens dated with certainty, that we mentioned above, and which today are in the Maramureș Museum from Sighetu Marmăției.

At present, only in the villages investigated by us there are 119 wooden gates. Of the total number of gates, the majority are dated (107 gates, out of which: Vadu Izei - 21 gates, Desești - 10 gates, Breb - 13 gates, Budești - 17 gates, Călinești - 46 gates) usually at the top of the small gate, but also on one of the pillars or on top of the large gate, along with the owner's name on some specimens. Out of these, only nine are from the 1950s, the rest are more recent: the 1960s (21 gates), the 1970s (40 gates), the 1980s (23 gates), the 1990s (9 gates) and from 2000 until now (4 gates). Thus, we find that the number and diversity of gates has grown in the past decades. In this period, the villages of Maramures experienced a decline in peasant architecture as a result of forced modernization (the use of wood was forbidden in construction, the forests were nationalized, and the houses were built according to projects imposed by the town halls, which they "were selling" for the amount of 500 lei).

We sought to make a general typology for the 119 gates, which takes into account the number of pillars, thus the number of gates on 3 pillars is the largest (89 gates), followed by the ones on 5 pillars (24 gates), on 6 pillars (8 gates), on 8 pillars (2 gates) and on 4 pillars (1 gate), of which 8 are called "vranițe" (3 in Breb and 5 in Vadu Izei). In the past, in Maramures, the gates were a privilege of the noble peasantry called "*nemeși*", and the yokels ("*porțieși*") were allowed to build only "vranițe" as Paul Henri Stahl⁵, Francisc Nistor⁶ and Mihai Dăncuș, all state⁷. Even though this privilege was cancelled in the second half of the nineteenth century, the phenomenon did not bring about immediate changes, as due to the conservatism of the area, the replacement of the "vranițe" with the gates constituted a continuous process.

Corroborating with these data one can notice a concentration of the phenomenon of the wooden gates in the investigated villages. Even if we do not have the exact number of gates in each

---

⁵ Paul Henri Stahl, *Porțile țărănești la români*, in S.C.I.V., year VII, 2, 1960, p. 84

⁶ Francisc Nistor, *op. cit.*, p. 13

⁷ Mihai Dăncuș, *op. cit.*, p. 107

village from the previous period, we can support this in view of the more recent age of different generations of gates. Thus, the gates inventoried in the 1960s by Francisc Nistor, we no longer find today. Instead, numerically, there are many more as compared to the previous inventory. Only in Călinești village today we have 50 gates, while almost 60 years ago, there were only 37 gates on the entire Cosău Valley.

The authors of the wooden gates are either specialized craftsmen or peasants who occasionally occupy this profession, but who are more skilled in the art of carving, the so called "*their own craftsmen*" or family members. The craftsmen learned either by themselves, or they have taken the craft along their kin line, or have affinities in this field of work. We also have to mention some craftsmen who remained in the local memory and who gave representative examples of gates: Gheorghe Borodi, Pătru Godja "Moș Pupăză", Petru Bledea from Vadu Izei, Pop Gheorghe a Gânjului, Pop Ion Taina from Desești, Utan Mihai from Călinești and craftsmen who still continue this craft today: Pop Radu a Gânjului, Tupiță Vasile, Tupiță Ion, Verdeș Ioan, Verdeș Vasile and Verdeș George from Desești; Pop Ion, Sima Ion, Tepei Ion, Sima Vasile, Petric Ion from Breb; Bud Ion, Tiran Gheorghe of Budești, Berci Vasile, Petre Cupcea, Ștefan Berciu from Călinești; Bledea Liviu, Codrea Petre, Bledea Mihai from Vadu Izei. We would also like to mention other craftsmen from other localities, who built gates in the villages that we investigated: Petcaș Gheorghe, Codrea Ion, Codrea Gheorghe, Ion Pătrașcu from Berbești; Țiplea Ion from Ferești, Gheorghe a lui Nicoară, Hentea from Budești.

The phenomenon of the gates is dynamic and open to modernization, local people now build wooden gates with shapes and motives derived from the older ones. Many of the old gates have disappeared for various reasons: they have been replaced with new ones in wrought iron or stainless steel; have been sold to museums, collectors or foreigners or component parts have been used for other purposes or even as firewood. The more conservative people in the Maramureș area, but at the same

time more proud and connected to their traditions, try to keep alive the local customs, merging it with the new one and understand that the use of the traditional elements leads to the individualization of the area.

The legacy of the past, the viability of these magnificent monuments in the contemporary present has prompted us to try by word and image to portray what has been preserved and what continues to appear as art, to witness not only for the descendants but also for the future craftsmen who will feel the call to this field of work, to valorize and carry on this craft.

*Symbolism of the Ornamental Elements
on the Gates from Mara and Cosău Valleys*

The Maramureș gate is not only a symbol of beauty but also the bearer of the signs of life and wealth of the family. People always wanted to adorn themselves, their clothing, the house they lived in, the household items they used with varied signs, which in time formed in a language understood by those around. *"The symbols and all the other adornment elements encountered on the gates and "vranițe" certainly originally had other meanings, but with the passage of time they evolved into decorative motifs"*⁸.

Architectural ornaments are an artistic field, revealing the ingenious combination of motifs with a particularly original artistic creator spirit, which is extremely original. Decorative elements in wood are extremely well represented in the area, where they have gained a wide and original development. At their origin, most of the ornamental motifs had magic function, which in the course of time was lost, leaving only the aesthetic symbol.

The Romanian peasant paid special attention to the gates in the architectural ensemble of the households. The symbolism of the carved motifs on the gates of Maramures was the subject of several studies. Specialists claim that most of them come from the pre-Christian period.

The popular craftsman, using the plastic qualities of the building materials utilized in the construction of houses and huts, using simple techniques and poor instruments, managed to create material values of a high artistic level. Using the natural features of the wood to a large extent, the decorative elements are made of notches, carvings, shapes, cuts. He does not copy nature, but translates it from the point of view of his own consciousness, of his own conception of beauty, of his own understanding about the natural phenomena. *"Craftsmen process the wood directly without any possible returns. For this reason, there are often specimens of gates or "vranițe" with asymmetric*

---

⁸ Francisc Nistor, *Poarta maramureșeană*, Ed. Sport - Turism, București, 1977, p. 13

ornaments placed on the pillars, which in some cases it causes a totally original appearance, giving each pillar separately a self-contained individuality and artistic value”⁹.

Paul Petrescu said that *"In the transcription of reality, the people proved a great power of abstraction and synthesis. Some of the images encountered in nature, namely those that impressively captured man's imagination and directly affected his life - sun, light, man, tree, animal - have been transformed during a long process of styling into signs that were later adopted as symbols"*¹⁰.

The researched area is characterized by a special frequency of ancient forms and decorative motifs, which are found in most old and new buildings. Some of the ornamental motifs fit perfectly into the typology of the cosmic ones, others clearly reflect the world of plants and animals, and some of them are so abstracted from their real basis, undergoing a continuous process of self-contained development, that it is very difficult to establish their semantic significance. Thematic classification allows the determination of the following types of ornaments: geometric, botanical, zoomorphic, anthropomorphic, cosmic as well as craftsmanship and ownership signs.

The Rhombus is one of the oldest ornaments. Being composed of two triangles united at their base, it signifies the conjunction of two opposing principles: masculine and feminine, Heaven and Earth ¹¹.

The Triangle, a geometric figure that fully takes the symbol of the number 3, signifies divinity, harmony, and proportion. The equilateral triangle, when appearing alone, is a representation of supreme divinity, harmony and proportions¹².

The Circle, the old symbol of the sun has lost its original meaning, becoming a purely decorative element. The circle has no beginning and no end, becoming a representation of infinity and

---

⁹ Francisc Nistor, *op.cit.*, p. 17

¹⁰ P. Petrescu, *Arhitectura țărănească de lemn din România*, Ed. Meridiane, 1974, p.29

¹¹ Ivan Evseev, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Ed. Amarcord, Timișoara, 1994, p. 158

¹² Jean Chevalier; Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol. 3, Ed. Artemis, București, 1994, p. 384

unity. In popular architecture, the most famous circle is the one made under the form of a rope on the gates of Maramures. The circles may be concentric sometimes, the space between the circles being empty or filled with other motifs: wolf's tooth, rhombuses etc.

The Sun is the most representative ornamental symbol, the most frequently encountered, of particular importance, deeply implemented into the conscience of the local population. "*The sun was considered the symbol of life, knowledge, and wisdom*"¹³. The sun initially had a magic function, which became lost over time, leaving only a motif, an ornamental composition. The sun is the symbol of The Deity, it is "life-giving." He sees everything, knows everything and above all, knows the truth. The occurrence and representation of the solar motif is universal, it can be met represented especially under the geometric forms of the circle. The moving sun is represented by a slightly engraved circle, from its center starting a multitude of rays curved in the same direction. The solar sign is present in combination with the rhombus, the wolf's tooth, the rope and the zig-zag line. Other representations of the sun's emblem are those in combination with the highly stylized tree of life. On some gates the sun is symbolized as a human face with eyes, nose and mouth. Such anthropomorphic elements come to transpose into folk art the beliefs about the "Holy Sun", which in folklore appears as a humanlike being.

Next to the Sun appears the **Moon**, as a woman's profile. "*The moon, as a symbol, most of the times it means the power of the woman, the mother deity, the queen of Heaven ... The moon symbolizes the cyclical passing of time, the universal becoming, its appearance, disappearance and reappearance also means immortality and eternity, eternal renewal*"¹⁴.

---

¹³ Mihai Dăncuș, George Cristea, *Maramureș un muzeu viu în centrul Europei*, Ed. Fundația Culturală Română, 2000, p. 127

¹⁴ *Idem*, p. 128

The Rosette is the symbol of the sun, *"a source of light and heat, on which life itself depends"*¹⁵. The cyclical pace of life on Earth is guided by the life-giving Sun, and is represented through the sun wheels and rosettes. The rhythm of all life is guided by the movement of the sun and by the seasons, the sun giving life to everything that is around.

The Star or **The Six-Pointed Rosette** is known as the star of luck. Engraved on the pillars of the gates, this symbol has been given a special symbolic significance, being associated with the ancient solar cult.

The cross is a decorative element commonly found in the popular ornamentation of the area. The cross is symbolized as a four-ray circle. The cross appears both isolated and correlated with the solar motif or that of the spruce tree, the crescent, thus forming an ornamental ensemble. The four-rayed circle occurs frequently, representing the cross, *an ancient motif that does not necessarily have to be associated with the symbol of Christianity, being present and characteristic of Celtic civilization*¹⁶.

The cross was used to remove evil spirits and protect the household. On the gates, the cross appears excised or incised in wood, in combination with other decorative elements.

The Twisted Rope, frequently encountered on the wooden churches, circling around them, represents infinity, the connection between Heaven and Earth. The rope that decorates the wood gate separates the household from anything outside it, protecting it somewhat magically. Frequently, the carved rope intersects into a cross, one of the most efficient ways of defending yourself from the unseen and unforeseen evil. The wolf's teeth on the edge, like a saw, defend from evil. The rope, as a girdle, surrounds the monument at steady height. Worth mentioning is the aesthetic value of this symbol that takes precedence over its religious significance. To the Romanian people, this ornament

---

¹⁵ Francisc Nistor, *op. cit.*, p. 15

¹⁶ *Ibidem*

symbolizes the union of the family, the spouses and the children into a whole, its perpetuation over the ages. The rope represents infinity, life with good and evil but, most importantly, it symbolizes *the connection between Heaven and Earth* ¹⁷.

The ornamental fields on the surface of the gate pillars are accomplished by the composition of several ancient motifs: **the wolf's tooth** (under the form of saw teeth), "**corigăul**" (the zigzag line), "**ghinul**" (the nail).

The wolf's tooth with triangular shape, which appears mainly on wooden constructions and objects, usually arranged on several rows at the edge of a base line or along the wood grains. The wolf's tooth sometimes appears in combination with the rope, flanking it, and sometimes it is carved in combination with the solar rosette.

The Zigzag Line, in the concept of Florea Bobu Florescu, belongs to the category of geometrical motifs¹⁸, and Nicolae Dunăre, Ioan Marchiș as well, point out that, in ancient times, people represented the course of a water stream using the zigzag line.¹⁹

"Ghinul" (The Nail) represents those nail-shaped sculptures, more like incisions, and which symbolize the "seed of life". Positioned in decreasing overlapping rows and by placing the cross on top, in a triangular shape, the nails imitate *the tower of the church* ²⁰.

The Tree of Life is, after the solar motif, the most widespread within the traditional ornaments, embodying one of the most ancient pre-Christian myths, the one of "life without death".

"It appears as a vertical axis that crosses the base of a figurative triangle. The vertical axis represents the tree trunk, and the sloping or elevated arms represent the branches. Circles, closing the

---

¹⁷ Mihai Dăncuș, George Cristea, *op.cit.*, p. 127

¹⁸ Florea Bobu Florescu, *Ornamentica populară românească. Studii și cercetări de istoria artei*, nr. 1-2, anul III, 1956, p. 25

¹⁹ Nicolae Dunăre, *Ornamentica tradițională comparată*, Ed. Meridiane, București, 1979, p. 82; vezi și Ioan Marchiș, *Simbolica artelor non-verbale. Aplicații hermeneutice*. Baia Mare, Ed. Ethnologica, 2011

²⁰ Pamfil Bîlțiu, *Prelucrarea artistică a lemnului în arta populară din Maramureș*, Ed. Eurotip, Baia Mare, 2010

crosses, are crowns of flowers. The forms at the bottom represent the roots"²¹. From the very beginning we must mention that three types of the tree of life became spread in our area, which had a mutual influence: *the Thraco-Dacian type* – the spruce or spruce tree branches; *the Hellenistic type* – is represented in the form of a pot with flowers and *the Iranian type* – the rooted tree. The roots of the tree are strongly represented, at the base of the gate pillar, from which the stem with branches rises. In the crown of the tree or at its root sometimes birds or animals are carved.

The spruce tree appears most of the times carved on the pillars of the gates, on the walls of the house, guarding the windows, or as a whole tree, or branches or garlands. Sometimes oak branches, with leaves and acorns, form the same ornamental composition instead of spruce branches. The oak leaf is an accentuated simplification of the tree of life. As a result of contact with the geometric decoration, the life motif appears shortened - a simple flower or a leaf. The representation of the spruce as a tree and as a leaf, symbolizes life.

Apart from the motif of the tree of life, we also find a cross in the shape of a stylized tree of life, with a triangle at the bottom, which suggests the image of the tree roots, with a hole in the middle - the symbol of the source of life. The motif of the tree of life has a great vitality, it is the favorite motif of the popular creators, who carry on the tradition of the ancient images.

The Crown represents "*a funeral symbol, a sign of distinction, reward, joy, shield against disease*"²².

As a remnant of the Mediterranean tree of life, it is worth mentioning the botanical motif of "***the vine***", disposed along the pillars of the gates and along the upper threshold. Other botanical motifs encountered on the traditional Maramureș gates are: ***the tulip, the vine with acorns and oak leaves***, which make up the decorations of the gate pillars.

---

²¹ Francisc Nistor, *op. cit.*, p. 16

²² Mihai Dăncuș, George Cristea, *op. cit.*, p. 129

The Three-Tined Fork is an ornamental element that derives from "*horns of consecration*". This symbol has the role of guarding the household.

*"The zoomorphic motif, compared to the others, is less well represented in the area. It is encountered under the image of a bird (rooster, pigeon), serpent, deer, horse, sheep, etc. These appear either alone or as a composition and have a well-defined role. The birds - and especially the rooster – had, in ancient times, the symbolic value of the human soul."*²³.

In the category of ancient ornaments that come to complete the architectural set in the area, it is worth mentioning the **anthropomorphic** motif, the schematic image of the human symbol, present in the Romanian folk art from the Neolithic period, but which remained in relatively small numbers. The man's motif, at its origin, was not decorative, it had magical and mythical significance, representing guardian forces, protecting the household and the family members from evil. The purpose of these figures, always placed at the gate, the only place to enter the household, is to guard, to protect the wealth, the house, the peace of the family from the enemy forces of the various evil spirits, the undead, the countless spirits that circle the household.

There had to be guards, permanent watchmen, where the continuous enclosure of the household was interrupted - that is, the entrance - the gate of the household. Therefore, the antropomorphic figure is firstly encountered on the gates at the entrance to the household, in the yard, on the fence, on the pillars of the house, etc., thist could also be the image of the whole human figure or the parts of the human body, the face, the eye, the hand. As a special phenomenon, worth mentioning, the anthropomorphic motif appears on the facade of the houses as a continuous watchman, even when the gates of the household are open and evil can enter the household.

---

²³ Francisc Nistor, *op. cit.*, p. 18

Many times within the ornamental motifs are *the year of construction and the sign of the craftsman or the owner's*. Usually these ornaments appear on the top threshold of the small door. There are situations when they are represented on one of the gate pillars or on the top threshold of the large door.

The ornamental elements have been inspired by the village life, by the fundamental human problems related to his existence, often suggested by the environment, adopted, stylized, sometimes passed through the fantasy filter of the talented popular craftsmen and transmitted from generation to generation. On the boards of some gates there are scenes that depict various aspects of the village life. Human figures (forefathers or household owners) are surrounded by spruce trees and natural elements specific to the area, with the representation of the traditional costume, traditional activities and occupations. Sometimes suggestive lyrics appear engraved beneath the scene.

The urbanization of the village, the appearance of new construction materials have all led to a significant reduction of the ornamental motifs. However, the old traditional motifs, that have been filtered and adapted to contemporary taste and mentality, have survived and are perpetuated for future generations as riches of the Romanian folk culture.

In the area investigated by us, the whole ornamental range can be characterized by the persistence of the old ornaments, characteristic of the wood architecture, with a millenary tradition, and the appearance of new ornaments of different shapes reflecting the radical mutations that take place in the contemporary village. There is a growing need for the increasingly complex integration of the folk art values, of the Romanian culture into the universal circuit, which is justified by the originality and the richness of our ethnicity's manifestations.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Tancred, Bănăţeanu, *Arta populară din nordul Transilvaniei*, Casa Creaţiei Populare a Judeţului Maramureş, Baia Mare, 1969
- Pamfil, Bilţiu, *Prelucrarea artistică a lemnului în arta populară din Maramureş*, Ed. Eurotip, Baia Mare, 2010
- Florea, Bobu Florescu, *Ornamentica populară românească. Studii şi cercetări de istoria artei*, nr. 1-2, anul III, 1956
- Jean, Chevalier; Alain Gheerbrant, *Dicţionar de simboluri*, vol. 3, Ed. Artemis, Bucureşti, 1994
- Mihai, Dăncuş, *Zona etnografică Maramureş*, Ed. Sport – Turism, Bucureşti, 1986
- Mihai, Dăncuş, George Cristea, *Maramureş un muzeu viu în centrul Europei*, Ed. Fundaţia Culturală Română, 2000
- Nicolae, Dunăre, *Ornamentica tradiţională comparată*, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1979
- Mircea, Eliade, *Insula lui Euthanasius*, Bucureşti, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2004
- Ivan, Evseev, *Dicţionar de simboluri şi arhetipuri culturale*, Ed. Amarcord, Timişoara, 1994
- Ioan, Marchiş, *Simbolica artelor non-verbale. Aplicaţii hermeneutice*. Baia Mare, Ed. Ethnologica, 2011
- Francisc, Nistor, *Arta lemnului în Maramureş*, Baia Mare, 1980
- Francisc, Nistor, *Ornamentaţii în lemn, Sculptură şi arhitectură populară din zona etnografică Maramureş*, Baia Mare, 1969
- Francisc, Nistor, *Poarta maramureşeană*, Ed. Sport – Turism, Bucureşti, 1977
- Paul, Petrescu, *Arhitectura de lemn a Maramureşului*, cap. *Aşezări, arhitectură, porţi în*
- Tancred, Bănăţeanu, *Arta populară din nordul Transilvaniei*, Casa Creaţiei Populare a Judeţului Maramureş, Baia Mare, 1969
- Paul, Petrescu, *Arhitectura ţărănească de lemn din România*, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1974
- Paul, Henri Stahl, *Porţile ţărăneşti la români*, în S.C.I.V., anul VII, 2, 1960

Album foto

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
proprietari Ananie
Petru și Ananie Vasile,
anul construcției 1970

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 605, proprietar
Apan Ovidiu,
anul construcției 1975,
meșteri Apan Vasile și
Bledea Petru

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 6, proprietar
Arba Ileana,
anul construcției 2001,
meșteri Bleda Liviu și
Bleda Vasile

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 603, proprietar
Bleda Petru,
anul construcției 1978,
meșter Bleda Petru,
proprietarul

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
proprietar Borlean Ioan,
anul construcției 1950,
cumpărată din Hărniciești,
meșter Țiplea din Ferești

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 689, proprietar
Borlean Ioan,
anul construcției 1957,
luna martie,
meșter Arba Vasile

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 667, proprietar
Borlean Ioan,
anul construcției 1976

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
Casa muzeu Vasile Kazar,
anul construcției 1975,
meșter Borodi Gheorghe

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 736, proprietar
Fodoruț Ileana,
anul construcției 1977,
meșter Moldovan Florea

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 713, proprietar
Fodoruț Ion,
anul construcției 1975

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 333, proprietar
Iurca Ana,
anul construcției 1992,
meșter Bledea Petru

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 328, proprietar
Mariș Ioan Adrian,
anul construcției 1988
(poartă cumpărată din
Bârsana)

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 619, proprietar
Muntean Andrei,
anul construcției 1952,
luna IV, data 15

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 181, proprietar
Orza Maria,
anul construcției 1974,
meșter Gheorghe Borodi

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 448A, proprietar
Mihnea Ileana,
anul construcției 1979,
meșter Apan Vasile
(cumpărată în 2017
de la Arba Petru)

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 448A, proprietar
Mihnea Ileana,
anul construcției 1975,
meșter Arba Petru
(cumpărată de la
Arba Ion)

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 608, anul
construcției 1964,
meșter Borodi Gheorghe

Poartă maramureșeană,
localitatea Vadu Izei,
nr. 424, proprietar
Vârsta Traian,
anul construcției 1970,
meșteri Apan Vasile și
Vârsta Petru
(proprietarul)

Poartă maramureșeană,
localitatea Desești, nr. 1B,
proprietar Verdeș George
(cumpărată din
localitatea Berbești)

Poartă maramureșeană,
localitatea Desești,
proprietar preot paroh
Ardelean Ioan,
anul construcției 1994
(poartă cumpărată din
localitatea Văleni)

Poartă maramureșeană,
localitatea Desești,
poarta de intrare în curtea
Bisericii de lemn
“Sf. Paraschiva”
monument UNESCO,
anul construcției 1981,
meșteri Pop Gheorghe a
Gânjului și Pop Ion Taina

Poartă maramureșeană,
localitatea Desești,
nr. 187, proprietar
Covaci Mihai,
anul construcției 1961,
meșter Tupiță Vasile
(poartă cumpărată din
localitatea Ferești)

Poartă maramureșeană,
localitatea Desești, nr. 187,
proprietar Covaci Mihai,
anul construcției 1971,
meșter Țiplea Ion din
Ferești (poartă cumpărată
din localitatea Breb)

Poartă maramureșeană,
localitatea Desești,
proprietar Mesaroș Ionel,
anul construcției 1983

Poartă maramureșeană,
localitatea Desești,
Parohia ortodoxă, anul
construcției 2017, meșter
Pop Radu a Gânjului

Poartă maramureșeană,
localitatea Desești, nr. 298,
proprietar Pop Radu,
anul construcției
1964-1968, meșter Pop
Gheorghe a Gânjului

Poartă maramureșeană,
localitatea Desești, nr. 296,
proprietar Tupiță Ion

Poartă maramureșeană,
localitatea Desești, nr. 316,
anul construcției 1961

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb, nr. 47,
Parohia ortodoxă,
anul construcției 1997

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb, poarta de
intrare în curtea bisericii
vechi de lemn
“Sf. Arhangheli Mihail și
Gavriil”,
anul construcției 1964

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb, nr. 333,
proprietar
Mihai Eminescu Trust

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb,
nr. 346, proprietar
Marinca Viorel, anul
construcției 1974-1978,
meșter Petcaș Gheorghe

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb, nr. 297,
proprietar Borca Vasile,
anul construcției 1966,
meșter Sima Ion

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb, nr. 298,
proprietar Borca Vasile,
anul construcției 1998,
meșter Pop Ion

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb, nr. 275

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb, nr. 84,
proprietar
Roman Gheorghe,
anul construcției 1956

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb, nr. 91

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb, nr. 47,
proprietar Ion Vișovan,
anul construcției 1966

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb,
anul construcției 1976

Poartă maramureșeană,
localitatea Breb,
anul construcției 2017,
meșter Sima Ion

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
nr. 851,
proprietar Bud Ana,
meșter Bud Ion

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
nr. 301,
anul construcției 1960

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
nr. 470, proprietar preot
paroh Neneștean Ioan,
anul construcției 1978,
meșter Tiran Gheorghe

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești, anul
construcției 1976

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
proprietar
Berinde Gheorghe,
anul construcției 1975

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești, nr. 4,
proprietar Borodi Ioan,
anul construcției 1960,
meșter Hentea

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
nr. 119, proprietar
Florea Maria,
anul construcției 1991,
poartă cumpărată din
Călinești

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești, nr. 38,
proprietar
Gherman Ileana,
anul construcției 1978

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
nr. 303,
anul construcției 1973

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
Poartă Bisericii de lemn
din Susani, "Sf. Nicolae"
anul construcției 1974,
luna aprilie

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești, anul
construcției 2018

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
nr. 512,
proprietar Chindriș Ioan,
anul construcției 1959,
luna martie

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
nr. 815, proprietar
Gherman Ileana, anul
construcției 1999,
meșter Toader Codrea
din Berbești

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești, Poartă
la intrarea în curtea
Bisericii "Sf. Nicolae",
biserică monument
UNESCO

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
nr. 503, proprietar
Tămaș Vasile,
anul construcției 1980,
meșter Codrea Ioan din
Berbești

Poartă maramureșeană,
localitatea Budești,
nr. 685A,
proprietar Teglaș Adina,
cumpărată din Sârbi

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr.117,
anul construcției 1961

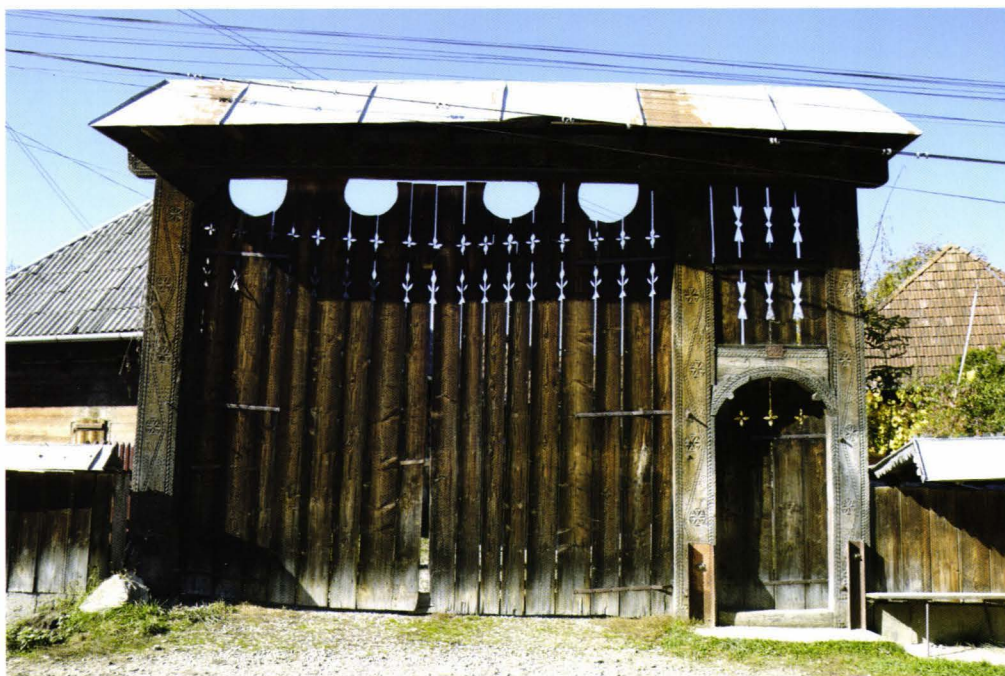
Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 208,
anul construcției 1957

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
proprietar Andreica
Pălăguță,
anul construcției 1981

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 502, proprietar
Andreica Pavel,
anul construcției 1980,
meșter Utan Mihai

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 53, proprietar
Opriș Vasile,
anul construcției 1981,
meșter Berci Vasile

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 21,
anul construcției 1976

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 263,
anul construcției 1968

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 285,
anul construcției 1962

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 350,
anul construcției 1973

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 423

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 233,
anul construcției 1981

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 262,
anul construcției 1991

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 607,
anul construcției 1957

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
anul construcției 1965

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 433,
anul construcției 1977

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 526,
anul construcției 1963

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
anul construcției 1970

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
anul construcției 1976

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
proprietar Iurca Dănuț,
anul construcției 2000

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 86,
Casa parohială ortodoxă,
anul construcției 1960

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
anul construcției 1982

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
anul construcției 1976,
meșter Utan Mihai

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr.501,
proprietar Dunca Petru,
anul construcției
1994-1995,
meșter Bălin Dorel

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 411,
proprietar Hotea Vasile,
anul construcției 1974

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 472,
proprietar Codrea Petru,
meșter Utan Mihai

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 173,
proprietar Duma Vasile,
anul construcției 1980,
meșter Utan Mihai

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 415,
proprietar Nemeș Ileana,
anul construcției 1953

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 410,
proprietar Nemeș Ioan,
anul construcției 1985,
meșter Gheorghe a lui
Nicoară din Budești

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
proprietar Iurca Ileana

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 567,
proprietar Iurca Vasile,
anul construcției 1985

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 400,
proprietar Pop Petru,
anul construcției 1981

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 572,
proprietar Rad Petru,
anul construcției 1967

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 185,
proprietar Rad Petru,
anul construcției 1984,
meșter din Berbești

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești, nr.
606,
proprietar Rad Ștefan,
anul construcției 1975,
meșter Utan Mihai

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr.29 ,
proprietar Șerba Ilie,
anul construcției 1981,
meșter Utan Mihai.

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 499,
proprietar Tămaș Vasile,
anul construcției 1973,
meșter Utan Mihai

Poartă maramureșeană,
localitatea Călinești,
nr. 194, proprietar
Victoru` Știrbuțului,
anul construcției 1959

Poartă maramureșeană
restaurată în Muzeul
satului maramureșean,
Casa Arba

Poartă maramureșeană
restaurată în Muzeul
satului maramureșean,
Casa Cupcea

Poartă maramureșeană
restaurată în Muzeul
satului maramureșean,
Casa Hodor Pop

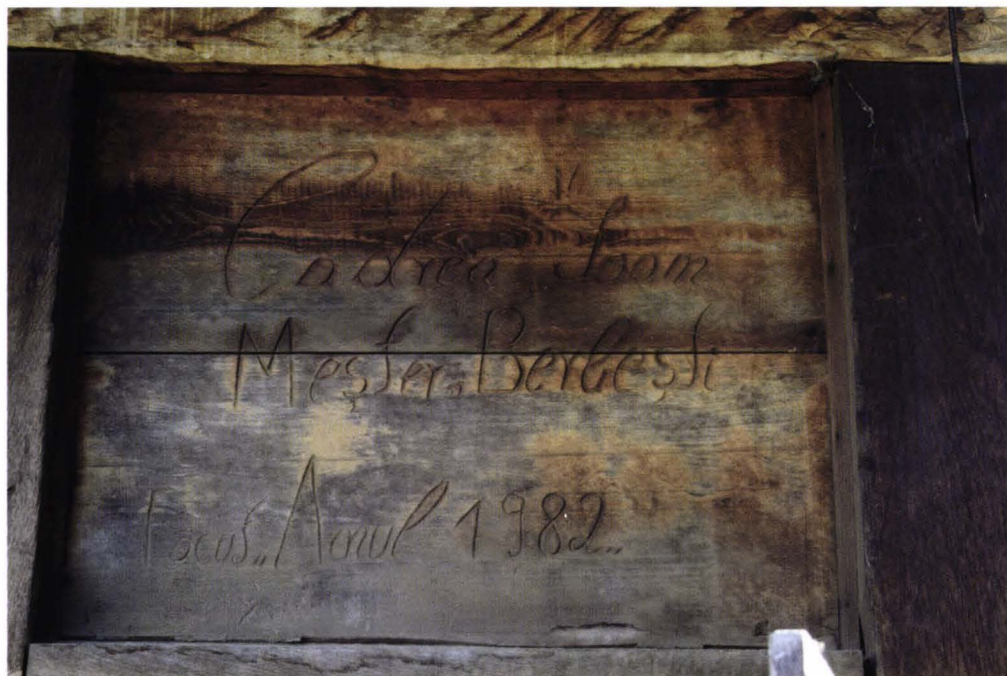
Poartă maramureșeană
restaurată în Muzeul
satului maramureșean,
Casa Marinca

Poartă maramureșeană
restaurată în Muzeul
satului maramureșean,
Fierărie

Anul și numele
meșterului

Pomul vieții
-Bradul-

Coarnele de berbec

Crucea înscrisă în cerc

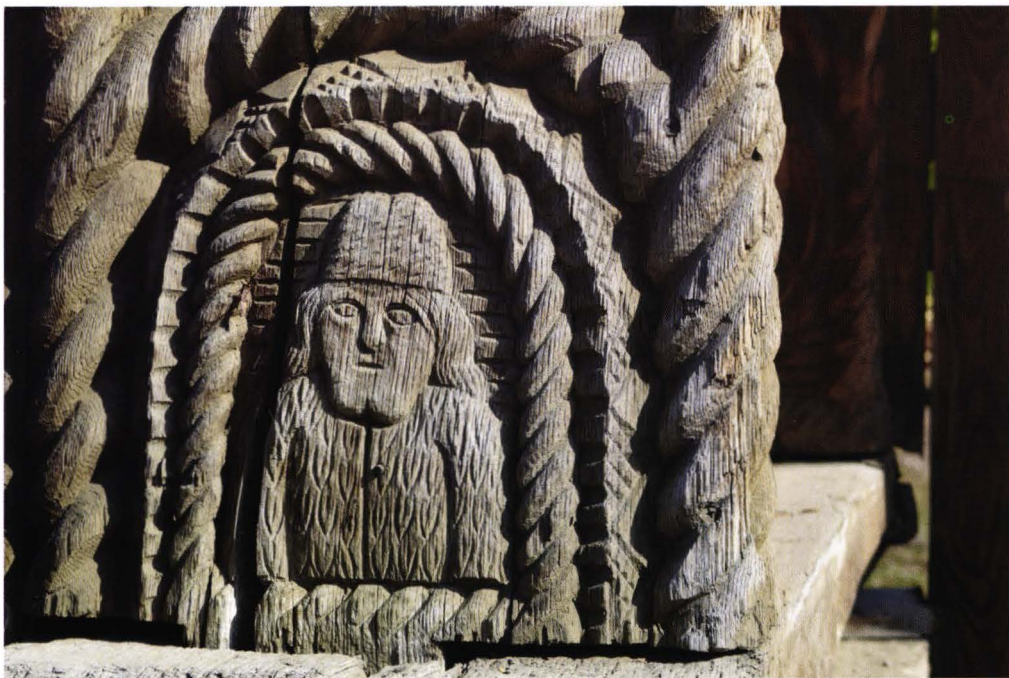
Detaliu fundătură portiță
-Scenă din viața cotidiană-

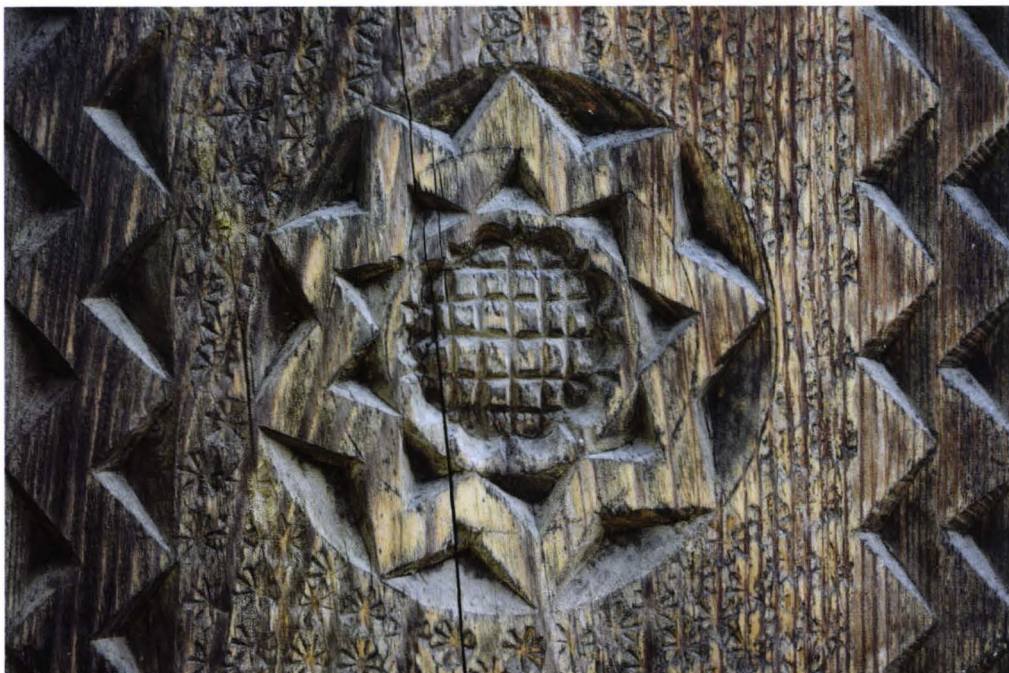
Funia răsucită

Motiv antropomorf
-Păzitorul gospodăriei-

Motiv astral
-Sita vieții-

Detaliu poartă

Detaliu fundătură portiță

Furca stilizată

Ghinul

Pomul vieții
-Glastra cu flori stilizată-

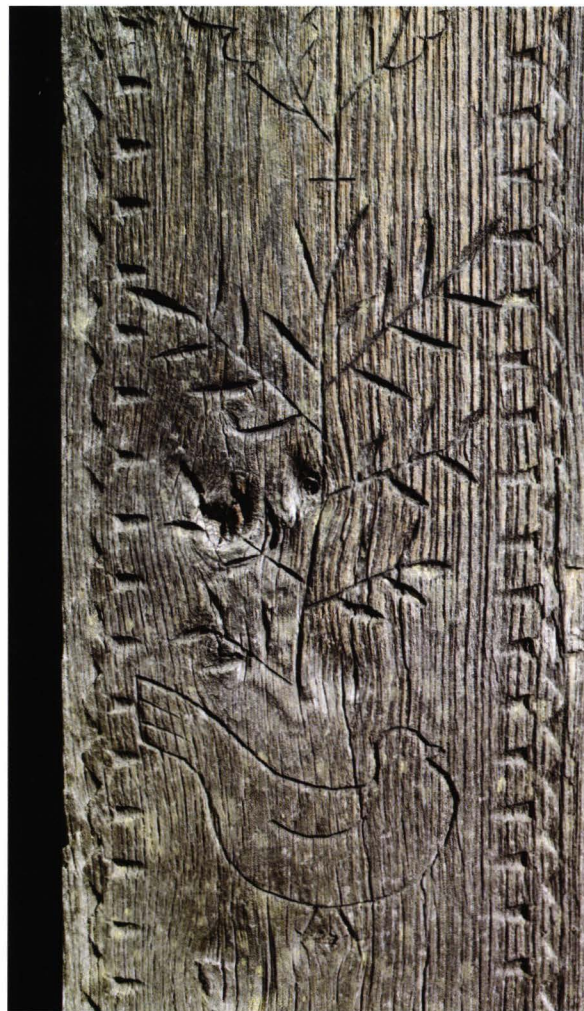

Motiv avimorf

Motiv zoomorf

Pomul vieții

Ioan Petric din Breb

Pop Radu a Gânjului din Desești

Codrea Petru din Valea Stejarului

Cupcea Petru din Călinești

Muzeul Maramureșan
Sighetu Marmăției